

культурного номадизма. В свое время это был вызов традиции, так как украинская литература XIX ст. развивалась в русле патриархальной культуры и выполняла, главным образом, охранную функцию, что вполне понятно в условиях имперского превосходства. Леся Украинка радикальным образом изменяет формулу национальной культуры, связывая ее не с верностью консервативной традиции, не с апологией дома и «своей правды», а с освоением общего культурного опыта, с условным путешествием через культурно-цивилизационные миры, которые она своеобразно примеряет к образу украинского бытия. Такое творчество содействовало и далее содействует модернизации украинской культуры, ее способности к восприятию и экстраполяции себя в кругу древних и разнообразных культур.

Ключевые слова: творчество, образ, культурный номадизм, традиция, национальная культура, культурный опыт.

Polishchuk Yaroslav. Lesia Ukrainka's Creativity as a Program of Cultural Nomadism: View from the XXI Century. In the article there is researched the work of prominent Ukrainian writer Lesia Ukrainka. The author tries to represent it from the point of view of new methodology – as a project of cultural nomadism. According to that time such kind of creating became a challenge to tradition, because Ukrainian literature in XIXth century, developed mainly in the context of the patriarchal culture and was perceived as function of security of the tradition. Such position was the result of the influence of imperial domination. Lesia Ukrainka radically changes understanding of national culture, showing it not as conservative tradition with an apology of your own home and your own truth, but as development of shared cultural experience with conditional journey through cultural and civilizational world, which she originally used to the reopening of the culture of Ukraine. Such work modernized the cultural consciousness and culture at all and still to do it nowadays.

Key words: literature, image, cultural nomadism, tradition, national culture, cultural experience.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2016 р.

УДК 82.6 (477) Леся Українка П–89

Валерія Пустовіт

«МОЯ СПРАВЖНЯ “30-ЛІТНЯ” ВІЙНА» (МЕДИЧНА ТЕМА В ЕПІСТОЛЯРНОМУ ДИСКУРСІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ)

У статті досліджено медичний дискурс епістолярної спадщини Лесі Українки. Простежено специфіку перебігу хвороби, її діагностування й особливості лікування в той час. Поряд із фізичним станом описано й моральний стан

письменниці під час процедур, дружнього спілкування – усе це на тлі щоденної боротьби з недугою, у творчій праці, у подорожах на лікування тощо. Цінність листів Лесі Українки на медичну тему полягає в описі застосовуваних препаратів для лікування туберкульозу, устаткування медичних закладів, ставлення європейських і вітчизняних лікарів до свого обов'язку.

Ключові слова: медицина, лікар, лист, письменниця, художня творчість.

Перечитуючи сьогодні листи, написані сто, півтора чи двісті років тому, не можемо звільнитися від враження живого дотику до минулого, заглиблення в духовну атмосферу та матеріальну обстановку того часу.

Творчість Лесі Українки тривалий час перебуває в полі зору різних дослідників: культурологів, філософів, політологів, лінгвістиків і, безперечно, літературознавців. Першість серед літературознавчих розвідок належить В. Святотцю, який класифікував епістолярний доробок письменниці. Сьогодні дослідження творчої спадщини видатної поетеси поповнилося новими науковими розвідками: В. Агеевої, С. Богдан, О. Сліпущо, С. Геника, Л. Семенюк, Н. Журавльової, О. Красовської. Варті уваги дисертаційні роботи Г. Смирнової, С. Кочерги, В. Савчук та ін.

Проте зазначимо, що як окрему наукову проблему тему медицини в епістолярії Лесі Українки дослідники не порушували.

У світі мало людей, які б не стикалися з лікарями: спершу – це лагідні руки лікаря-акушера, яка впускає дитину в життя, потім педіатр, який стежить за станом здоров'я від народження до повноліття, і дай Боже, щоб на цьому знайомство з лікарями припинилося, однак... Навіть останні дні людина здебільшого проводить під наглядом лікарів.

Читаючи листи Лесі Українки, перше, що розумієш: цю жінку з титанічною працездатністю завжди супроводжував фізичний біль – із раннього дитинства й до останнього дня.

Листуватися Леся почала рано, першого листа до бабусі Драгоманової написала на шостому році життя. Згодом листування стане чи не єдиним засобом спілкування у зв'язку із частими переїздами. Сама авторка зазначала, що в день могла написати до десяти листів, і це були не короткі записки про погоду й місце перебування, а розлогі, на декілька сторінок описи країни, стану здоров'я, літературні плани, різноманітні розмірковування тощо. Кожен лист містить інформацію

про фізичний і моральний стан, причому є вона і в листах до членів родини, і до колег по цеху, і до знайомих.

Хвороба Лесі Українки, туберкульоз – це інфекційне захворювання, яке відоме було ще 17 тис. років тому. Багато уваги дослідженню хвороби приділяв Гіппократ, однак тривалий час протидії не було знайдено й відсоток смертності був великим. І сьогодні боротьба з туберкульозом триває як із соціальною хворобою малозабезпечених людей. Для запобігання рекомендується застосування комплексу вітамінних препаратів, антибіотиків, якісне, збалансоване харчування, кліматотерапія тощо. На жаль, у період життя письменниці неможливо було застосувати всі ці заходи.

Простежимо за листами, як проходило лікування Лесі Українки. Боротьба з хворобою почалася від 1881 р., коли маленька Леся промочила ноги в крижаній воді річки Стир, і з того часу все життя її супроводжував нестерпний біль. Через неправильне діагностування хвороби – то ревматизм, то «недокрівна золотуха» – було втрачено багато цінного часу. Лише гадяцький земський лікар Борткевич поставив точний діагноз – туберкульоз кісток і порадив прооперувати руку. Біль був нестерпним: *«У мене іще і досі болить рука ліва, так, що нічого не можна робить: ні грать, ні держать нічого...»* [1, с. 13]. У той час юна Леся брала уроки гри на фортепіано в дружини М. В. Лисенка Ольги Олександрівни, і для неї це було важливим, адже так вона забувала про сильний біль. У медицині відомі випадки зцілення хворих під музичний акомпанемент. Маємо приклади й у літературі, наприклад, сцена пробудження під музику хворого короля Ліра (В. Шекспір); під час важкої лихоманки шукав розради в музиці Стендаль.

Щоб відтягти операцію, удавалися до простіших методів: *«Перше я мазала руку йодом і мочила в соляній воді, але од йоду дуже шкура злазить, то я тепер не мажу і не держу в воді»* [1, с. 13]. У листі до матері (26 жовтня 1883 р.) Леся Українка сповіщала про вдалу операцію, що її зробив професор О. Рінек у клініці Київського університету: *«Першій сутки рука дуже боліла, а тепер зовсім не болить. Як перев'язували перший раз, то аж мука, а сьогодні ось тільки перев'язали і вже нічого, не пекло, не щипало, й не боліло»* [1, с. 14].

Через два роки подібна ситуація повторилася з ногою: *«...а нога таки болить, часом більше, часом менше (ходить мені трудно, як ніхто не піддержує), і зовсім не перестас»* [1, с. 19], і знову Леся

збирається лікуватися солоними ваннами. Знову спеціалісти висловлюють різні погляди на методи лікування: «*Рінек назначив «вытяжение» на два місяці і «питание», а Павловський – «вытяжение» на місяць і «прижигание» залізною голкою, а потім їхать на лиман*» [1, с. 47]. Листи того часу пройняті розмірковуваннями про стан здоров'я, роздумами й намірами оперуватися знову, до того ж відчутне погіршення морального стану, почуття провини перед батьками. Хвороба не давала можливості працювати, доводилося довгі дні й місяці лежати в міцних кайданах, прикованою до ліжка, відмовляючись від звичайних людських радощів. Біль був нестерпним, ходити без мильця Леся не могла, тому сповіщала батька М. Драгоманова про намір їхати на консультацію до Відня: «*Прикро мені дуже, що прийдеться нидіти по тих клініках, – се варто некла! – але вже нема що робити*» [1, с. 63]. Однак професор Більрот не наполягав на операції, а порадив пристосувати до хворої ноги протез, а потім їхати до теплих країв. Гіпс очікуваних результатів не дав, Леся погодилася на виготовлення апарату, який був набагато кращий від варшавського, але згодом його багато разів перероблювали, доопрацьовували під ногу, бо постійно натирав рани до крові й на так змученій хворобою нозі.

Незважаючи на важкий стан, Леся Українка працює. Завдяки старанням І. Франка 1893 р. у Львові вийшла збірка віршів «На крилах пісень». Письменниця багато читає, перекладає, виношує плани на майбутні твори. Активно співпрацює з «Плеядою», саме із цією діяльністю пов'язаний інтерес письменниці до прозової творчості. Це також була своєрідна позитивна терапія. У романі Л. Толстого «Анна Кареніна» Левін говорить: «Я хочу обогатити медицину новим терміном: *Arbeitseur* (лікування працею. – *В. П.*). Это нужно разным нервным больным». Хвора на психічні розлади, галюцинації Леся Українка шукала творчої розради в написанні листів, вивченні іноземних мов, читанні економічної й політичної літератури.

На моральний дух Лесі Українки значно вплинула смерть дядька – порадики, учителя й старшого друга. Усе це позначилося й на фізичному стані письменниці: запаморочення голови через анемію, нестерпний біль ноги й поради лікаря більше лежати з «нравственной повязкой», а якщо не допоможе, слід вдаватися до «матеріальної пов'язки» чи хірургічного втручання, чого Леся не бажала. Однак рекомендації лікаря не дали результатів, почала боліти й друга нога,

тож удалися до вприскування йодоформу: *«Се процедура довга і неприємна, та нічого робить, не викрутишся від неї, бо нога за останній час все одно зовсім не хотіла мені служити, а до того ще і вночі спати не давала. Після першого вприскування вона суток 5 ще дуже боліла, зато тепер утихла і сливе не болить, як не зачіпати. Може, справді, з цих вприскувань буде толк, як обіцяють лікарі. Вони кажуть, що сей спосіб часом зовсім вилічує туберкульоз костей, а в кождім разі значно поправляє стан хворого сустава»* [1, с. 359]. Сподівання на одужання не полишали Леся ніколи, але з кожною новою процедурою, часом дуже складною й болючою, полегшення не було. Через недогляд медперсоналу, на останньому сеансі дали втричі більшу дозу йодоформу, що призвело до різкого погіршення стану організму: *«...я думала, що здурію, та і, певне, здуріла б, якби не морфій! Цур йому!»* [1, с. 363]. Після таких «тортур» Леся відмовляється від подібних експериментів, жодного полегшення вприскування не дало, про що і сповіщала в листі до Л. Драгоманової: *«Тепер моя нога в “нормальному” стані, т.є. болить, але честь знає, спати дає без морфію, дозволяє писати і навіть скучні книжки читати. “Скучні” книжки – се економічні»* [1, с. 364]. Однак організм дав рецидив на нервовому зриві: *«...недавно довели мене до припадку безпам'ятства з бредом, в сьому, впрочем, була винувата не стільки слабкість, як лихий настрій, але запевне одно другому помагало. Впрочем, се, може, і наслідок впливу йодоформу»* [1, с. 365]. Усі ці прикрі моменти хвороби й лікування не позначилися на творчості: активне листовне спілкування з постійними дописувачами, творче натхнення, самоосвіта, зустрічі з цікавими людьми – Леся жила, якщо можна так сказати, повноцінним життям.

Уперше за весь час Леся очікує мандрівки до Криму на лікування. *«Се перший раз, що я їду на лічення з охотою, сама не знаю чого, але на мене напала охота поїхати куди-небудь у чужий край»* [1, с. 369], – сповіщала вона тітку Єлю. Тут улітку 1897 р. вона познайомилася із Сергієм Мержинським, який також перебував у Ялті на лікуванні.

У Криму Леся Українка мешкала на віллі вірменського лікаря Мартироса Сергійовича Дерижанова, професійне спілкування переросло в дружбу зі всією родиною. Лікар застосовував свою методику лікування нервових припадків: *«...Dr. Дерижанов узяв мене під ферулу, поклав у ліжко і холодними витираннями, бромом, ваннами тощо вернув мене до нормального (більш чи менш) стану: зосталась*

тільки чимала втома і незначний наклін до дрожі, – вреши, се мій хронічний, ergo нормальний стан» [2, с. 19]. Кримський лікар дивувався, чому всі медики не зважали на нерви, а лише на ногу, бо «нервність може стати ще більш на перешкоді операції, ніж анемія» [2, с. 22]. Така неуважність до анамнезу лише шкодить пацієнтам і гальмує процес одужання.

Відомо, що самі лікарі бувають безпорадні як діти, коли хворіють. Леся Українка сповіщала маму про стан пана Дерижанова: «...з весною щось було дуже розкашлявся і змарнів, аж було жаль на нього дивитись: тепер знов наче поправляється. Чисте нещастя, – коли лікар заслабне на сухоти – нема, здається, нещаснішої людини!» [2, с. 24]. Катюша, дружина лікаря, як лагідно її всі називали, опікувалася процедурами, прийомом ліків і збалансованим харчуванням Лесі. На знак вдячності й пошани до родини письменниці просила маму надіслати подарунки: «...пришли сюди XII шумку Завадського (ту, що Уксус грає), я б хотіла подарувати її пані Дерижановій, а крім того, може, трапиться той чоловік, що продає срібні подільські вишиванки, то купи їх (самих сріблом шитих, без шовку і золота) на одну мужеську сорочку і пришли її, коли можна, пошиту» [2, с. 27]. Леся хотіла подарувати її лікареві.

Професіоналізм і людські якості доктора Дерижанова були відомі багатьом мешканцям Криму, тому для всіх сумною була звістка про його передчасну смерть: «...доктор Дерижанов умер (звичайне, від чахотки), що були про нього некрологи в “Русских ведомостях” і ще десь з дуже прихильною оцінкою його медично-філантропічної діяльності в Ялті. Шкода його! Не думала я, що так хутко з’їсть його ся проклята чахотка, він не здавався таким безнадійно хворим» [2, с. 165]. Образ справжнього лікаря, відданого справі свого життя, відображено в драмі письменниці «Іфігенія в Тавриді».

Досить тривала підготовка й лікування передували від’їзду до Берліна. І ось нарешті приватна клініка професора Бергмана, яка вразила Лесю: «...хата окрема (без інших сусідів – слабих), обстановка просто хатня, а не больнична, навіть над ліжком нема таблиці з назвою слабості, а ся таблиця так удручала мене в київській клініці! Перев’язки тут роблять в окремій ізолюваній хаті, і через те йодоформ не так-то глушить. Прислуги багато, і все дуже хутко робиться. Їсти дають 5 раз на день і досить розмаїто» [2, с. 87]. Як і кожний хворий, Леся хапалася за будь-яку позитивну інформацію

про стан лікування. Так, у листі до сестри О. Косач повідомляє про 10-річну дівчинку з Африки, із Трансваалю, яку не різали, а зробили «вытяжение», і вона ходить в апараті й поправляється. Леся ще раз пересвідчилася в професіоналізмі лікаря: *«Значить, Бергман зовсім не “різун” необачний, а різже тоді, коли іменно треба»* [2, с. 89]. На підтвердження цього в листі до М. Павлика пише про процес лікування: *«В неділю (5.II) мене захлороформують і спробують силоміць виправити мені хронічне звихнення в нозі, а як того не дасться зробити, то зараз же, в ту мить, будуть оперувати, виріжуть, що там уже слід»* [2, с. 90].

Операція на нозі пройшла вдало. Лише через три тижні Леся змогла написати першого листа з інформацією про свій стан: лежання в гіпсі, перев'язки, полегшення болю лише від бромю й сульфону, морфій на той час уже скасували. Хоча атмосфера максимально наближена до санаторію, ніщо не нагадує лікарню, все одно гнітючий стан не полишає Леся – гіпс постійно кришиться, спати неможливо, єдина розрада – читання іншомовних книжок, які складно знайти на батьківщині. Після зняття гіпсу стан покращився, потроху дозволено ходити, наступний етап – виготовлення апарату.

Характерна для німців педантичність виявилася у виготовленні гіпсової моделі для апарата – було сім примірок – *«чиста кабалістика»* [2, с. 104]. Цікавою виявилася й сама процедура знімання гіпсової мірки: *«...намазали ногу жиром, а потім наложули гіпс так товсто, як тісто на буженину, а як трохи підсохло, розрізали вздовж і зняли обережно, щоб не розломилось. Потім доктор тую порожню форму з ноги забинтував так як живу, щоб не скривилась, і її понесли до майстра, щоб робив на неї апарат. Той апарат теж буде такий, як ціла нога»* [2, с. 109]. Однак сподівання справдилися не повністю, бо апарат був такою складною конструкцією, що Леся називала себе «хірургічно-ортопедичний манекен». Апарат постійно натирав ногу, важко було в ньому пересуватися, не говорячи вже про писання, тому майстер постійно щось підправляв. Леся сповіщала в листі до Л. Драгоманової: *«Сей апарат неприємна машина, наполовину шкурятяна, наполовину стальова, доволі важка і незграбна, а вже що гаряче в ній, то цур йому, наче в кожусі!»* [2, с. 123].

Повернення додому, родинні клопоти, громадські справи і, звичайно, творчість – усе це спричинило перевтому організму й черговий нервовий зрив. Ситуація ускладнилася й листами від С. Мер-

жинського про погіршення здоров'я. Ослухавшись матері, яка була проти спілкування дочки з хворим на відкриту форму сухот, Леся Українка спішно виїжджає до Мінська, щоб бути поруч із другом в останні хвилини його життя. Два місяці провела Леся Українка з товаришем по нещастю, у листах до рідних сповіщала, як проходить процес одужання, раділа щонайменшому покращенню його стану, але хвороба була безжальна. С. Мержинський помер на руках Лесі. Її фізичний і моральний стан інколи давав слабину, яку вона не мала права показати другові, тож свою тугу виливала на папері. Так за ніч була написана «Одержима», згодом – ще три поезії, присвячені пам'яті С. Мержинського: «Ти не хтів мене взять», «Квіток, квіток, як можна більше квітів», «Уста говорять: “він навіки згинув!”». У листі до батьків Леся скаржилася: *«Мені часом аж досадно, що я така вже аж занадто витримлива, – се таки, певне, якась нечувственисть, чи що!»* [2, с. 202]. Недаремно І. Франко назвав Лесю Українку «чи не єдиним мужчиною на всю Україну».

Після смерті С. Мержинського в Лесі різко погіршилося здоров'я: *«...кашель дере мене давно (ще з Мінська), часом менше, часом більше, а як зовсім перестав, то дуже не надовго, днів на два, а потім знов починає. Перше був кашель сухий, потім став трохи мокрий, але не дуже, аж нарешті (неділь 7 тому назад) об'явилась трохи кров горлом, нерви знов заграли, стало якось “млоїти” в грудях...»* [2, с. 246]. За всіма симптомами Леся Українка здобула нову хворобу – туберкульоз легенів, однак лікар, колишній ординатор віденської лікарні, не встановив точного діагнозу, порадив лише постійно проживати в горах.

Подорожуючи Буковиною, Леся Українка в листі до батька писала про специфіку лікування й побут у горах. Відпочинок пішов на користь, недуга відступила, стан покращився, повітря й гарне харчування (поправилася на 2 кг) сприяли новим творчим знайомствам.

Для профілактики лікарі радять поїхати до Італії, у жодному разі не працювати, лише відпочинок і повітря. Італійські лікарі поставили «предрасположения» до чахотки, хоча самої чахотки не знайшли, призначили аналіз мокроти. Температура постійно підвищувалася, захворіла на бронхіт і нерви. Як одну з форм лікування запропонували курацію Х-проміннями, зауваживши, що слабкість легень – річ тонша, менше досліджена і з ними треба обережніше. На той час набувала популярності Фінзенова система та метод Штребеля, «розсіяного світла». Інші лікарі наполягали на звичайному сонячному промінні.

На сімейній нараді було вирішено виїжджати до Сан-Ремо (1901). У листах Леся щоденно сповіщала про стан здоров'я. Спочатку все було добре, згодом вона писала до О. Кобилянської, що засинає лише з наркотиками, скаржилася на лікарів. Оскільки стан не покращувався, Лесі було заборонено працювати, стомлюватися й рекомендовано проконсультуватися в лікаря Гюгенена у Швейцарії.

У цей час Леся Українка опікувалася не лише своїм здоров'ям, а й станом чоловіка Климента Квітки, якого ласкаво називала Кльонею. Часто дружині доводилося проявляти хитрість, щоб заманити лікаря для оглядин Кльоні; чоловік скептично ставився до лікування й лікарів, особливо молодих, недосвідчених. Постійні турботи, безгрошів'я, підробітки і, звичайно ж, літературна праця виснажували кволий організм Лесі Українки. У листопаді 1907 р. лікар Тамбурер діагностував туберкульоз нирок, однак на операції не наполягав, *«тільки треба на особий лад промивати. І хоч се промивання досить неприємна процедура, то я вже й за один раз почувла від нього користь, то нехай уже миють, нічого робить, усе ж таки се краще, ніж різати та шити»* [3, с. 219].

У квітні 1908 р. Леся із чоловіком відвідали в Берліні професора Ізраелі, який діагностував туберкульоз обох нирок, а також загострення хвороби сечового міхура. Зважаючи на неможливість операції, призначають лікування медичними препаратами: позмінно іхтіол (протизапальний лікарський засіб, який має місцеву антисептичну та знеболювальну дію) та сиролін.

Подружжя хапалося за найменшу можливість одужання. Тому й вирішено було знову відвідати Євпаторію, потім виїхати в Грузію, згодом у Єгипет. Та з кожним новим періодом хвороба загострювалася, якщо полегшення й наступало, то тимчасово, траплялися й галюцинації, усе частіше застосовувалися наркотичні засоби. Після Каїру стан Лесі сильно погіршився, працювати було несила, катастрофічно не вистачало грошей, тому подружжя змушене було продавати цінні речі, меблі, щоб купити потрібні ліки. Леся Українка згасала мов свічка, до того ж вона підхопила ще й малярію. Останні хвилини життя поруч з нею були мати й чоловік.

Аналіз листів Лесі Українки на медичну тему дає цілісну картину розвитку медицини на межі ХІХ–ХХ ст.: від назв хвороб, способів і засобів їх лікування, назв медичних препаратів до взаємостосунків лікар–пацієнт.

З огляду на це інформацію в листах письменниці можна класифікувати так:

- медична термінологія (назви хвороб, симптоми, народна медицина, ліки);
- стан пацієнта під час загострення хвороби (моральний і фізичний стан);
- взаємовідносини лікар–хворий (ставлення до лікарів, соціальний статус лікаря в ХІХ–ХХ ст., відгуки пацієнтів про лікарів);
- способи й методи лікування (обладнання медичних установ, санаторіїв, їх устаткування).

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у виокремленні медичної деонтології в художній спадщині Лесі Українки.

Джерела та література

1. Українка Леся. Зібрання творів. У 12 т. Т. 10. Листи (1876–1897) / Леся Українка ; упоряд. В. Яременка. – К. : Наук, думка, 1978. – 543 с.
2. Українка Леся. Зібрання творів. У 12 т. Т. 11. Листи (1898–1902) / Леся Українка; упоряд. В. Яременка. – К. : Наук, думка, 1978. – 472 с.
3. Українка Леся. Зібрання творів. У 12 т. Т. 12. Листи (1903–1913) / Леся Українка; упоряд. В. Яременка. – К. : Наук, думка, 1979. – 681 с.

References

1. Ukrainka, Lesia. 1978. *Zibrannia tvoriv u 12 tomakh. Tom 10: Letters (1876–1897)* [Collection of works]. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
2. Ukrainka, Lesia. 1978. *Zibrannia tvoriv u 12 tomakh. Tom 11: Letters (1898–1902)* [Collection of works]. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
3. Ukrainka, Lesia. 1979. *Zibrannia tvoriv u 12 tomakh. Tom 12: Letters (1903–1913)* [Collection of works]. Kiev: Naukova dumka (in Ukrainian).

Пустовит Валерія. «Моя настоящая “30-летняя” война» (медицинская тема в эпистолярном дискурсе Леси Украинки). В статье рассматривается медицинский дискурс эпистолярного наследия Леси Украинки. Прослеживается специфика протекания болезни, ее диагностирование и особенности лечения в то время. Наряду с физическим состоянием описано и моральное состояние писательницы во время процедур, дружеского общения – все это на фоне ежедневной борьбы с недугом, в творческом процессе, в путешествиях на лечение. Ценность писем Леси Украинки на медицинскую тему состоит в описании применяемых препаратов для лечения туберкулеза, оборудования медицинских учреждений, отношения европейских и отечественных врачей к своему долгу.

Ключевые слова: медицина, врач, писательница, художественное творчество.

Pustovit Valeriia. “My Real ‘Thirty Years’ War” (Medical Theme in Epistolary Discourse of Lesia Ukrainka). The article analyses the medical discourse of the epistolary heritage of Lesia Ukrainka. Specificity of the disease course, its

diagnosis and treatment peculiarities at that time are observed. Compared to the physical state, the morale state of the writer is given during procedures, companionship – all these against the background of daily struggle with illness, during the creative process and travels for treatment. The value of Lesia Ukrainka's letters on the medical topic is in the description of drugs used to treat tuberculosis, equipment of health facilities, the attitude of European and national doctors towards their duty.

Key words: medicine, doctor, letter, writer, art work.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2016 р.

УДК 792.02:82.12Українка

Марина Штолько

«НА ПОЛІ КРОВІ» ЛЕСІ УКРАЇНКИ В ТЕАТРАЛЬНІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПОСТАНОВКИ Ю. РОЗСТАЛЬНОГО, НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМЕНІ І. ФРАНКА)

Стаття присвячена питанню специфіки театральної постановки драматичної поеми Лесі Українки «На полі крові» режисера Ю. Розстального, презентованої на сцені Національного академічного драматичного театру імені І. Франка (м. Київ). Проаналізовано відгуки преси на цю театральну інтерпретацію драматичної поеми Лесі Українки «На полі крові», а також інші варіанти театральних інтерпретацій означеного літературного твору. Названо причини звернення Ю. Розстального до цього твору, описано реакцію преси на спектакль, схарактеризовано трансформацію героїв, характер конфлікту, особливості декорацій.

Ключові слова: Леся Українка, «На полі крові», Ю. Розстальний, театральна постановка, Національний академічний театр імені І. Франка.

Явище візуальної інтерпретації літературного твору сьогодні посідає особливе місце, що свідчить про інтерес до нього сучасників. Літературні твори часто давали поштовх для театрального інсценізування, а театральні інтерпретації художніх творів займали вагоме місце серед «перлин» театального мистецтва. Подеколи проблема театральних інсценізацій ставала дискусійним предметом: чи варто переносити літературні твори на театральну сцену, чи звертатися до втілення на театральній сцені лише спеціально написаних драматургічних творів, чи програє постановка книзі, чи впливає театральна інтерпретація на сприйняття початкового тексту глядачем тощо. За